

Bányaszerencsétlenségek a történelmi Magyarországon (1867-1916)

DR. IZSÓ ISTVÁN okl. bányamérnök, jogász

A cikk a kiegyezést követő öt évtized legnagyobb bányaszerencsétlenségeiről és legjellemzőbb baleseteiről ad összefoglalást.

Mottó: „Amikor a bányász leszáll a föld mélységes gyomrába, szent ájtatossággal búcsút vesz az élettől... Valahányszor leszáll a tárnába, mindig ott kísért mellette a halál réme, hogy utólszor szállt le a mélységbe.¹”

Magyarország és azon belül a magyar gazdaság történetében a kiegyezéstől az I. világháborúig terjedő időszakot a modernizáció és a virágkor korszakaként szokták emlegetni. A magyar bányászat (és az akkor még szervesen hozzá kapcsolódó kohászat) ebben az időszakban mindemellett nagy szerkezeti átrendeződésen is átesett. A 19. század végéig a bányászat és kohászat legtöbb értéket termelő két ágazata a kősbányászat és a nyersvasgyártás volt. E két ágazat adta az iparág termelési összértékének mintegy 50%-át. A 20. század elejétől kezdve azonban már a szénbányászat és ezen belül is elsősorban a barnaszénbányászat dominált. Barnaszénbányászatunk 1900 és 1916 között 27%-ról 49%-os részesedésre emelkedett, feketeszen-bányászatunk pedig stabilan 10% körüli részt képviselt az iparág össztermelésében.

A foglalkoztatott létszám kezdetben 30, utóbb 50%-a is a fekete- és barnaszénbányászatban dolgozott. A fejlődés azonban hatalmas áldozatokat követelt. Itt következett be a legtöbb baleset és itt történtek a legsúlyosabb, illetve legtöbb halálos balesettel járó bányaszerencsétlenségek is. A vizsgált 5 évtized halálos baleseteinek jellemző mutatói, 10 éves időszakok átlagának feltüntetésével a következő táblázatban láthatók:

Év	A	B	C
1867–1876	59	43543	1,4
1877–1886	61	44736	1,4
1887–1896	83	53936	1,5
1897–1906	102	70394	1,5
1907–1916	122	78594	1,6

ahol A = a halálos balesetek átlagos száma (fő/év)
B = a bányászatban és kohászatban foglalkoztatott munkások átlagos létszáma (fő/év)
C = az 1000 foglalkoztatottra eső halálos balesetek éves átlaga

A legtöbb halálos balesetet követelő évek a vizsgált 50 évben a következők voltak:

1909	215 halálos baleset
1896	153 halálos baleset
1908	151 halálos baleset
1911	137 halálos baleset
1910	135 halálos baleset

E kimutatásból látható, hogy az 1908-1911 közötti időszak kiemelkedően tragikus időszaka volt a magyar bányászatnak.

Ha sorba szedjük Magyarország 10 legtöbb halálos áldozatot követelő bányaszerencsétlenségét, akkor azt az eredményt kapjuk, hogy ezek mindegyike a szénbányászat területén történt és az esetek 50%-a az általam vizsgált öt évtizedben következett be:

Év	Helyszín	Okozó	Áldozatok száma
1950	Tatabánya	sújtólégrobbanás	81
1895	Domán	sújtólégrobbanás	80
1909	Ajka	bányatűz	55
1942	Tokod	sújtólégrobbanás	51
1894	Anina	sújtólégrobbanás	48
1884	Anina	bányatűz	47
1983	Márkushegy	sújtólégrobbanás	37
1963	Tatabánya	sújtólégrobbanás	26
1945	Brennbergbánya	sújtólégrobbanás	22
1905	Domán	sújtólégrobbanás	21

Összehasonlításképpen, ismereteim szerint a legnagyobb bányaszerencsétlenség 1942-ben Kínában, a Benxihu bányában történt, 1549 életet követelve. Európában a franciaországi Courrières-ben 1906-ban bekövetkezett sújtólégrobbanás volt a legnagyobb, 1099 ember halálát okozva. Ezeket kívül még egy külföldi szerencsétlenségről feltétlenül meg kell emlékezni: a Pittsburg mellett 1907. december 20-án, a Coal Company „Dare” szénbányájában történt sújtólég- és szénporrobbanásról, melynek következtében 500 bányász vesztette életét, és az áldozatok között 400 kívándorolt magyar munkás volt.

Mindezen bevezetést követően időrendbe szedve közreadom 50 év 100 legsúlyosabb, illetve a korra leginkább jellemző magyarországi bányaszerencsétlenségeinek és baleseteinek kimutatását, zárójelben feltüntet-

¹Az idézetet a Pécsi Napló 1904. március 23-i számában megjelent „Nagy bányaszerencsétlenség” c. tudósításból emeltem ki.

ve azokat a forrásokat, amelyekből az adatokat kigyűjtöttem.

1867. április 18-án Pécsbányatelepen a kőszénbányában nagy tömeg kőszén temetett maga alá egy bányamunkást. (Pécsi Lapok, 1867. április 21-i sz.)

1868. augusztus 21-én Pécsbányatelepen a Káposztás-bányában történt kőzetomlások 2 bányász halálát okozták. (Kalauz, 1868. szeptember 15-i sz.)

1870. május 28-án a marosújvári sóbánya Ferencaknájában tűz ütött ki. A bányában lévő fa járóosztály egy szakasza gyulladt meg. A külszínre nyíló aknák lezárásával a tüzet elfojtották. (Bányászati és Kohászati Lapok (a továbbiakban: BKL) 1870. 9-10. sz. 73-74. p.)

1870. szeptember 27-én az aknaszlatinai Kunigunda-bányában a szomszédos felhagyott és vízzel elárasztott Albert-bánya felől vízbetörés következett be. (BKL 1870. 21-22. sz. 173-176. p.)

1871. április 1-jén a pesti Kőszénbánya és Téglagyár Társulat tokodi barnaszénbányájában sújtólérogrobbanás történt, melynek 14 munkás esett áldozatul. A bányában a robbanást megelőzően soha nem tapasztalt sújtólégre utaló jelenséget. (Földtani Közlöny, 1871. 6. sz. 105-114. p., BKL 1971. 5. sz. 346-348. p.)

1875. június 22-én Szászakabányán (Krassó vármegye) a Karolina-ércbányában kőzetomlás következtében négyen meghaltak. (Kolozsvári Magyar Polgár 1875. június 29-i sz.)

1879. január 9-én a hodrusbányai Lipót-akna közelében a bal oldali altárnában a bányaaécsok által melegedés céljából rakott tűz meggyújtotta az altárna ácsolatait. Egy bányatiszt, aki a tüzről semmit sem tudott, lezáratta a főtárna felső száját, aminek következtében a füstgázok a bányában rekedtek, 20 ember halálát okozva. (Pesti Hírlap 1879. január 14-i sz., BKL 1879. 2. sz. 9-11 p. és 3. sz. 17-21. p.)

1879. június 17. A mecsekszabolcsi Zsigmond-bányában sújtólérogrobbanás történt, melynek két munkás áldozatul esett, másik kettő pedig súlyosan megsebesült. (Pécsi Figyelő 1879. június 29-i sz.)

1881. december 12-én a szabolcsi tárnában robbant a „viheder” (sújtólég) 6 munkás halálát okozva. (Pesti Hírlap 1881. december 14-i sz.)

1882. március 13-án az aknaszlatinai Kunigunda-bányában ismét vízbetörés következett be, és az Albert bányából mintegy 8000 m³ víz árasztotta el a bányatérseket. (BKL 1883. 11. sz. 95-97. p.)

1884. január 19-én Szomolnokhuta határában, a Ferdinánd-bányában főteomlás következtében az ott dolgozó 5 munkás halálos balesetet szenvedett. (Pesti Hírlap 1884. január 21-i sz.)

1884. július 2-án a tokodi kőszénbányának egy régóta égő tárnarészt vizsgáló munkások közül ketten meghaltak a füstgázok okozta fulladás következtében. (Budapesti Hírlap 1884. július 4-i sz.)

1884. december 11-én az Osztrák-Magyar Államvasút-Társaság aninai Kübeck-aknájában bányatűz keletkezett: az egyik bányász felakasztott nyílt lámpásának lángjától tüzet fogott egy gurító ácsolata és az arra vastagon leülepedett szénpor. A tűz nem okozott

robbanást, de a füstgázok 47 bányász halálát okozták. (Budapesti Hírlap 1884. december 18-i sz., Népszava 1884. december 21-i és 28-i sz.)

1885. február 4-én a köpöci kőszénbányában a csiléléket felvonó lánc szakadása miatt lefutó kocsik három munkást megöltek, négyet pedig súlyosan megsebesítettek. (Budapesti Hírlap 1885. február 8-i sz.)

1885. október 29-én Resicán az Osztrák-Magyar Államvasút-Társaság Alfréd-tárnájában bekövetkezett sújtólérogrobbanás 13 munkás halálos és 12 súlyos sérülését okozta. (Budapesti Hírlap 1885. október 31-i és november 1-i sz.)

1887. szeptember 13-án a dömösi kőbányában történt kőzetomlás 2 halálos és 1 súlyos balesetet okozott. Az omlás a bánya szabálytalan művelése miatt következett be. (Váczi Hírlap 1887. szeptember 18-i sz.)

1888. november 7-én a salgótarjáni József-aknában vízbetörés történt, amely 23 embert elzárt a külvilágtól. November 10-én a Gerber Frigyes bányagondnok vezette mentőcsapat 56 óra elteltével egytől-egyig megmentette a bennszorultakat. (Pesti Hírlap 1888. november 9-10-11-i sz.)

1889. június 15-én a Resica melletti Szekulon, az Osztrák-Magyar Államvasút-Társaság Alfréd-aknai 1. telepén sújtólérogrobbanás történt és 8 munkás meghalt, 1 pedig súlyos sérülést szenvedett. A robbanást az okozta, hogy szénpor rakódott le az egyik felakasztott biztonsági lámpa rostjára, és ez gyulladt meg. (Budapesti Hírlap 1889. június 17-19-i sz., BKL 1889. 21-24. sz. 161-163, 169-171, 177-179, 185-187. p.)

1889. június 26. A bogsáni Leonóra-bányában omlás következtében 2 ember meghalt, 1 pedig súlyosan megsebesült. (Budapesti Hírlap 1889. június 27-i sz.)

1889. augusztus 17-én az Osztrák-Magyar Államvasút-Társaság dománi Almásy-aknájában bekövetkezett sújtólérogrobbanás 1 bányász halálát és 4 súlyos sérülését okozta. (BKL 1889. 21-24. sz. 161-163, 169-171, 177-179, 185-187. p.)

1889. szeptember 22. Verespatakon a vulkóji aranybányák Péter-Pál-tárnája váratlanul beomlott, 1 bányász halálát, 2 életveszélyes sérülését okozva. (Pesti Hírlap 1889. szeptember 23-i sz.)

1890. július 29-ről 30-ra virradó éjszaka a pécsi Kőszénbánya és Téglagyár Társulat szászvári kőszénbányájában a „bőségesen ömlő bányalég tizenegy munkást elkábított. Három közülük meghalt...”. (Pécsi Figyelő 1890. szeptember 20-i sz.)

1892. december 8-án a brennbergi kőszénbányában tűz támadt, melyben 6 ember vesztette életét. (Fővárosi Lapok 1892. december 11-i sz.)

1893. január 2-án a dománi Almásy-aknában sújtólérogrobbanás történt. A mentők 5 halottat és 4 súlyos sebesültet találtak. A robbanást valamelyik gondatlan munkás okozhatta cigarettázás által. (Budapesti Hírlap 1893. január 5-i sz., BKL 1893. 3. sz. 50-51. p.)

1893. január 25-én a Drasche-féle budapesti Kőszénbánya és Téglagyár Társaság tokodi Wilhelm-aknájában egy kisebb sújtólérogrobbanás következtében tűz keletkezett. A robbanás, illetve a tűz következtében

keletkezett mérgezgázok összesen húsz munkást öltek meg. (Budapesti Hírlap és Pesti Napló 1893. január 28-29-i sz., BKL 1893. 4. sz. 58-59 p.)

1893. március 28-án a brennbergi szénbányában 5 halálos áldozatot és 6 életveszélyes sérülést okozó bányaszerencsétlenség történt. A bányában egy Sopron elnevezésű elzárt tármarészben a korábban keletkezett bányatüzet még nem tudták elfojtani. Az onnan kicsapó forró gázok és hamu okozták a 11 ember sérüléseit. (Pesti Napló 1893. március 29-30. sz.)

1893. április 23-án az annavölgyi szénbányában tűz ütött ki. A szerencsétlenség során három munkás vesztette életét. (Pesti Napló 1893. április 27-i sz.)

1894. október hó 20-án a Szab. Osztrák-Magyar Államvasút-Társaság aninai Ronna-aknájának 8. szintjén sűjtőlég- és szénporrobbanás történt. Az áldozatok száma 48 halott és 22 súlyos sebesült volt. A szerencsétlenséget az egyik munkás okozta, aki napi teljesítményének növelése céljából engedély nélkül dinamit robbantást végzett. (Budapesti Hírlap 1894. október 21-22-i sz., BKL 1895. 7. sz. 112-114 p.)

1895. március 26-án Selmechányán, a Ferenc József-aknában egy szállítókosár (kas) 6 emberrel visszacsúszott. Az aknagépész felesége betegágyától több éjjeli virrasztás után ment munkába, így történt, hogy midőn a kas már kiemelkedett az aknából, ahelyett, hogy az emberekkel telt kosarat az akna torkolatán elhelyezett kosárfogókra leeresztette volna, ellengőz helyett dupla gőzt adott, és a kosarat óriási sebességgel a kötélkorongig emelte. A kötél és a kosár között egy láncszem elpattant, és a kas visszazuhan 300 méter mélyre a hat emberrel együtt. (Pesti Hírlap 1895. március 29. sz.)

1895. szeptember 23-án Abrudbányán az ún. „Magyarok-bánya” főtárnájában kőzetomlás történt, amely két bányászt eltemetett. Mindkettő nyomban meghalt. (Pesti Napló 1895. szeptember 27-i sz.)

1895. november 28-án Mecsekszabolcson a Ferenc József-tárnában tiltott helyen robbantottak és a felrobbanó sűjtőlég egy embert súlyosan megsebesített, egy másikat pedig megölt. (Pécsi Figyelő 1895. november 29-i sz.)

1896. augusztus 1-jén a Nógrád megyei szendehelyi mészakbányában omlás következtében 2 ember meghalt, 4 pedig súlyos sérülést szenvedett. (Magyar Polgár 1896. augusztus 7-i sz.)

1896. augusztus 28-án Aknaszlatinán az Albert-sóbányában sűjtőlégrobbanás történt. Két sóvágó súlyos, egy könnyebb sérülést szenvedett. Később a teljesen kiürített bányába ketten engedély nélkül bementek, és nyitott lámpájuk újabb robbanást idézett elő. Mindketten meghaltak. (Budapesti Hírlap 1896. augusztus 30-i sz., BKL 1896. 18. sz. 276-277. p.)

1896. évi december hó 18-án az Osztrák-Magyar Államvasút-Társaság dománi Széchen-aknában a 19. század legnagyobb sűjtőlégrobbanása következett be. Az egymást követő több robbanás a behúzó légáramot megfordította és az aknából egy hatalmas lángoszlop tört elő, amely elhamvasztotta a fából készült aknaépületet és a szállítókas faszerkezetét is. A bányában 69

bányász, a külszínen 11 munkás, illetve fuvaros életét veszítette, emellett 26-an súlyosan megsérültek. A szerencsétlenség okozója egy sérült rostélyú vagy kinyitott biztonsági bányalámpa lehetett. (Fővárosi Lapok és Kis Újság 1896. december 20-22-i sz., Vasárnapi Újság 1897. 2. sz., BKL 1897. 4. sz. 64-67. p. és 10. sz. 158-161. p.)

1897. december 21-én Resicától nem messze, a Krassó-Szörény megyei Mehádián az Osztrák-Magyar Államvasút-Társaság szénbányájában sűjtőlégrobbanás történt, 3 bányász meghalt, 6-ot pedig súlyosan megsebesülve hoztak a külszínre. (Budapesti Hírlap 1897. december 21-i és Pesti Napló 1897. december 25-i sz.)

1898. január 24-én a dománi Széchen-aknában – ugyanazon a 6. szinten, ahol 1896-ban történt a katasztrófa – ismét 10 bányász meghalt. A jövesztés során egy légszakban (Bläser) felgyülemlett gázok a szénfalat kivetették. A szén 4 embert maga alá temetett, további 6 bányász pedig az oxigénhiány miatti fulladás következtében vesztette életét. A gázerupció olyan erősségű volt, hogy az érintett bányatérsegekből utóbb 262 csillényi kivetett szenet (1 csille 6,2 q) és kb. 110 csillényi szénport takarítottak fel. (Budapesti Napló 1898. január 26-27-i sz., BKL 1898. 3. sz. 26-27. p., 4. sz. 47-53. és 70. p.)

1898. április 10-én Verespatakon a bányaművek érczúzó malmainak hajtására szolgáló 3000 négyszögöl felületű, ún. csárinai mesterséges tó gátja megrepedt, és az óriási víztömeg mintegy 40 zúzómalmot és egyéb épületet sepert el mindenestül, továbbá a felhalmozott aranytartalmú ércötömeget is széthordta és betemette az iszapba. Emberélet nem esett áldozatul. (Magyarország és Országos Hírlap 1898. április 12-i sz.)

1899. április 8-án a Magyar Általános Kőszénbánya Rt. felsőgallai szénbányaművében robbantás során bekövetkezett sűjtőlégrobbanásban 6 munkás meghalt. A bányaműben korábban nem észleltek metánt, a robbanás oka egy hirtelen gázkitorés volt. (Magyarország, 1899. április 10-i sz., BKL 17. sz. 358. p.)

1899. május 6-án Selmechányán, a szélaknai Károly-aknában történt kőzetomlás következtében 2 munkás életét veszítette. (Alkotmány, 1899. május 13-i sz.)

1899. május 21-én az aninai kőszénbányában szintén omlás történt. A leomló kőszén négy munkást maga alá temetett. Egyikük meghalt, hárman pedig életveszélyes sérüléseket szenvedtek. (Hazánk, 1899. május 23-i sz.)

1899. június 23-án a Liptó megyei Dubrava közelében lévő antimonbánya Kovács-aknában hirtelen lezuhanó kőzettörmelék négy bányászt betemetett. Kettőn meghaltak, kettőn életveszélyesen megsebesültek. (Budapesti Hírlap, 1899. június 25-i sz.)

1899. június 26-án az Osztrák-Magyar Államvasutak aninai bányájában a Frigyes- és Tinnfeld-aknák közötti bányamezőben vízbetörés következett be, amit sűjtőlégrobbanás követett. Négyen meghaltak, hat személy súlyos és öt könnyű sérülést szenvedett. (Hazánk, 1899. június 27-i sz.)

1899. október 19-én az Osztrák-Magyar Államvasutak dognácskai vasércbányájában a Márkus-altáró haj-

tásánál szabálytalanul végrehajtott robbantás következtében, egy rég felhagyott bányából víz tört be, amely hat munkás, valamint az éppen a munkahelyre tartó üzembeszakadó bányamérnök fulladásos halálát okozta. (Budapesti Napló, 1899. október 21-i sz., BKL 17. sz. 358. p.)

1900. szeptember 18-án a Gölnicbánya melletti riborti bányában bekövetkezett kőzetomlás maga alá temette az ott dolgozó munkásokat, akik közül hárman meghaltak és többen súlyos sérüléseket szenvedtek. (Hazánk, 1900. szeptember 20-i sz.)

1900. december 29-én a Dunagőzhajózási Társaság vasasi bányatelepén a Thomen-akna 2. szintjén sújtólégrobbanás történt, az ott dolgozó 3 bányamunkás életét veszítette. (Pécsi Figyelő, 1900. december 30-i sz.)

1901. május 21-én az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Rt. Északi-bányaművében bekövetkező kőzetomlás két bányászt maga alá temetett. (BKL 1902. 22. sz. 497-498 p.)

1901. december 5-én a Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. petrillai Deák-bányájában egy bányamunkás a szigorú tilalom ellenére cigarettára gyújtott, és ez sújtólégrobbanást váltott ki. A robbanásnak 5 halott és 6 súlyos sérült áldozata volt. (Budapesti Hírlap, 1901. december 8. sz., BKL 1902. 22. sz. 498 p.)

1902. február 3-án a Salgó Rt. petrillai Deák-aknájában történt újabb sújtólégrobbanás, 7 halálos és 4 súlyos balesetet okozott. A szerencsétlenség bekövetkezéséhez a hirtelen nagymérvű metánfejlődés mellett az érintett bányarész elégtelen szellőztetése járult hozzá. (BKL 1903. II. k. 21. sz. 605-607 p.)

1902. március 3-án az Osztrák-Magyar Államvasutak dománi Almásy-aknájának VII. szintjén bekövetkezett gázkitörés eredményeképpen kidobott kb. 270 m³-nyi széntömeg 3 bányász halálát okozta.

1902. június 17-én az Esztergom-Szászvári Kőszénbánya Rt. szászvári szénbányájának VIII. szintjén történt sújtólégrobbanás következtében 8 munkás halálos, 1 pedig súlyos sérülést szenvedett. A robbanást az egyik szerencsétlenül járt bányász nem megfelelő állapotú biztonsági bányalámpája okozta. (BKL 1903. II. k. 21. sz. 599-600. p.)

1902. július 8-án a vajdahunyadi Állami Vasgyár V. sz. nagyolvasztójának megindításakor a gázmosószerény felrobbanása következtében 2 halálos baleset és 3 könnyebb sérülés történt. (BKL 1903. I. k. 2. sz. 68-69. p. és II. k. 21. sz. 605. p.)

1902. november 11-én a horvátországi trojstvoi szénbányaműben a nagy főtényomás következtében az egyik vágatba betörő futóhomok az ott dolgozó 2 munkás halálát okozta. (BKL 1903. II. k. 21. sz. 607. p.)

1902. december 7-én a vajdahunyadi Vasgyári Hivatal gyalári bányüzemének fejtési munkahelyén egy agyagos vállal miatt történt fiteomlás 2 halálos és 2 súlyos balesetet okozott. (Magyar Polgár, 1902. december 9-i sz., BKL 1903. II. k. 21. sz. 604-605 p.)

1903. március 4-én az Osztrák-Magyar Államvasút-Társaság dománi Széchen-aknájának VIII. szintjén történt gázkitörés 2 bányász fulladásos halálát okozta. A gázkitörés 86 csillényi szénport vetett ki a vágatba,

amely azt egy szakaszon teljesen betöltötte. (BKL 1904. II. k. 22. sz. 637. p.)

1903. május 16-án a Diósgyőri Állami Vasgyár parasznai szénbányájában robbantást követően bekövetkezett fiteomlás 2 bányászt maga alá temetett. (BKL 1904. II. k. 22. sz. 636. p.)

1903. augusztus 1-jén az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Rt. lupényi Szent István-tárnájában bekövetkezett sújtólégrobbanás 3 embert megölt, 1 bányász pedig súlyos sérülést szenvedett. A robbanást egy rossz állapotú biztonsági bányalámpa okozta. (Magyar Polgár, 1903. augusztus 10-i sz., BKL 1904. I. k. 3. sz. 179-181. p. és II. k. 22. sz. 642-644. p.)

1903. augusztus 1-jén a megáradt Tisza vize az ún. zátony kimosásain keresztül elöntötte az aknaszlatinai Kunigunda-sóbányát. A bányában a termelést már két hónappal korábban beszüntették, a felszín megsüllyedése miatt. (BKL 1904. I. k. 10. sz. 654-658 p.)

1903. augusztus 12-én a vajdahunyadi Állami Vasgyárban a gőzfűvógép nagynyomású szelepházának szétrobbanása 3 embert megölt. Egyikük egy látogatáson ott tartózkodó gimnáziumi tanuló volt. (BKL 1903. I. k. 2. sz. 68-80 p. és 1904. II. k. 22. sz. 641. p.)

1903. november 19-én az Esztergom-Szászvári Kőszénbánya Rt. annavölgyi Paula-aknájának elővájási munkahelyén egy régi vágatra lyukasztást követően történt kénhidrogén gázbeáramlás következtében 3 ember halálos, 1 pedig súlyos gázmérgezést szenvedett. (Pesti Napló, 1903. november 21-i sz., BKL 1904. II. k. 22. sz. 636. p.)

1903. december 23-án a Salgó Rt. salgótarjáni Forgách-aknájának fejtésében a főtében lévő ún. koporsófedél leszakadt és két bányászt maga alá temetett. (BKL 1904. II. k. 22. sz. 634. p.)

1904. március 21-én a Dunagőzhajózási Társaság vasasi Thomen-aknájában történt sújtólégrobbanás 5 halálos és 2 súlyos balesetet idézett elő. A robbanást tiltott dohányzás okozhatta. (Pécsi Napló, 1904. március 23-i sz., BKL 1905. II. k. 22. sz. 620-622. p.)

1904. június 17-én a Dunagőzhajózási Társaság somogyi Rücker-aknájában egy feltörés kihajtása során bekövetkező szénomlás 2 bányászt betemetett, fulladásos halálukat okozva. (BKL 1905. II. k. 22. sz. 622. p.)

1904. augusztus 8-án a Salgó Rt. petrillai Deák-aknájában keletkezett bányatűz 3 bányász fulladásos halálát okozta. (BKL 1905. II. k. 22. sz. 633-635. p.)

1904. október 28-án a borpataki Leopold-bányában bekövetkezett kőzetomlás 2 bányász halálos balesetét okozta. (Pesti Napló, 1904. október 29-i sz.)

1904. november 5-én a Salgó Rt. Aninósza Pribojvölgyi bányaművében öngyulladásos bányatűz következtében keletkező gázok 4 bányász halálát okozták. (BKL 1905. II. k. 22. sz. 631-632. p.)

1905. február 25-én a nadabulai ércbányában történt kőzetomlás 4 munkást eltemetett. (Pécsi Közlöny, 1905. február 26-i sz.)

1905. március 16-án a Guttmann-testvérek drenkovai Ida-kőszénbányájában dinamittal történt tiltott kőzetrepesztést követően bekövetkezett sújtólégrobbanás

16 bányászt megölt, 3-at pedig súlyosan megsebesített. (Budapesti Hírlap 1905. március 21-i sz., BKL 1906. II. k. 24. sz. 812. p.)

1905. május 12-én az Osztrák-Magyar Államvasút-Társaság dománi Almásy-aknájának VI. szintjén ugyancsak robbantás következtében történt sújtólég-robbanás 21 halálos áldozatot követelt. (Magyarország, 1905. május 14-i sz., BKL 1906. II. k. 24. sz. 812-813. p.)

1906. augusztus 6-án a Salgó Rt. zagyvapálfalvai Frigyes-aknájában a szállítókas tetején álló két munkás a kaszörgzítő szerkezet igazítása közben a szállítókas kötélhez való rögzítését feloldották és a kassal együtt a mélységbe zuhantak. (BKL 1907. II. k. 24. sz. 818. p.)

1908. január 6-án a Budapestvidéki Kőszénbánya Rt. pilisvörösvári Lipót-aknai bányaművében egy részben betömedékelt gurító nyitott terében felgyülemlt mérgezőgázok három bányász halálát okozták. (BKL 1909. II. k. 24. sz. 851. p.)

1908. február 22-én az aknaszlatinai Kunigundásóbánya korábban már megsüllyedt fedőrétege a tavaszi hóolvadás következtében a bányába omlott, és a külszínen egy 90x40 m területű és átlagosan 45 m mély kráter keletkezett. (BKL 1908. I. k. 6. sz. 390-392. p.)

1908. április 15-én ugyancsak a Budapestvidéki Kőszénbánya Rt. pilisvörösvári Lipót-aknai bányaművében a külszínen egy rögzítés nélkül használt vitlát a megfeszülő kötél egy kábeldobnak csapta és ott 2 munkás halálos, valamint 2 könnyebb sérülését okozta. (BKL 1909. II. k. 24. sz. 854. p.)

1908. szeptember 30-án a Szepes-megyei hernád-gónyi ércbányában történt kőzetomlás 2 bányász halálos, 3 életveszélyes balesetét okozta. (Szeged és Vidéke, 1908. október 1-jei sz.)

1908. december 16-án az Osztrák-Magyar Államvasút-Társaság dománi Almásy-aknájának VIII. szintjén történt gázkitörés mintegy 600 tonnányi szenet dobott ki a vágatba, 13 ember halálát okozva. Ehhez fogható erősségű gázkitörés sem Magyarországon, sem külföldön nem történt addig. (Magyarország, 1908. december 17-i sz., BKL 1909. II. k. 24. sz. 864. p.)

1909. január 13-án az Osztrák-Magyar Államvasút-Társaság dománi Almásy-aknájának VII. szintjén szinte megismétlődött az előző hónapban történt gázkitörés. A szerencsétlenség következtében 10 munkás meghalt, 2 megsebesült. (BKL 1909. I. k. 3. sz. 168-171. p.)

1909. január 14-én a Kohlen-Industrie-Verein ajka-csingervölgyi kőszénbányában végzetes szerencsétlenség történt. A bánya behúzó légaknájába telepített fűszellőztető gumiszigetelője meggyulladt. A füst és a mérgezőgázok elől a munkások az Ármin-aknán át igyekeztek a felszínre jutni, de a túlterhelt szállítókosár az egyik felhúzás során megakadt. A szerencsétlenségnek 55 halálos áldozata volt. (A Bánya, 1909. január 17-i sz., BKL 1909. I. k. 3. sz. 171-172. p. és 5. sz. 273-283. p.)

1909. március 2-án a Salgó Rt. Deák-bányájának kísérleti tárójában keletkezett bányatűz mérgezőgázai 3

bányász halálos balesetét okozták. (BKL 1910. II. k. 24. sz. 889. p.)

1909. április 25-én a Budapestvidéki Kőszénbánya Rt. pilisvörösvári Lipót-aknájában egy korábbi bányatűz elgátolt területének iszapolás végett történő megnyitása közben 3 bányász szén-gáz-mérgezésben meghalt. (BKL 1910. II. k. 24. sz. 872-873. p.)

1909. június 22-én a Salgó Rt. vulkáni Chorin Ferenc-aknájában sújtólégrobbanásból kifolyólag 8 bányász életét veszítette, 2 pedig súlyosan megsérült. (Pécsi Közlöny, 1909. június 22-i sz., BKL 1910. II. k. 24. sz. 889-892. p.)

1910. május 17-én az Esztergom-Szászvári Kőszénbánya Rt. szászvári szénbányájában gázkitörést követően történt sújtólégrobbanás során 17 bányász lelte halálát. E szerencsétlenségnél vetettek be először szervezett bányamentő csapatot Magyarországon. (BKL 1910. II. k. 13. sz. 1-11. p.)

1911. február 15-én az Osztrák-Magyar Államvasút-Társaság aninai Ronna-aknájának III. szintjén egy kizárólag teherszállításra engedélyezett fékműves felvonó szabálytalan személyszállításra történt igénybevétele során leszakadt és 2 ember halálát okozta. (BKL 1912. II. k. 24. sz. 967-968. p.)

1911. február 20-án a Salgó Rt. vulkáni Keleti-bányaművében egy gurítóban keletkezett tűz elfojtására szolgáló tűzgát leszakadása és a felette lévő izzó szén lezuhanása következtében 6 ember halálos balesetet szenvedett. (BKL 1912. II. k. 24. sz. 980-982. p.)

1911. május 5-én az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Rt. felsőbarbatyeni Ella-bányaművében történt sújtólégrobbanásban 4 bányász meghalt, 1 súlyos, 2 pedig könnyű sérülést szenvedett. (BKL 1912. II. k. 24. sz. 982-984. p.)

1911. május 16-án az Osztrák Bánya- és Kohómű Társaság zakárfalvi bányüzemében a jövesztéshez használt dinamit idő előtt történt felrobbanása következtében 1 személy halálos, 2 pedig súlyos balesetet szenvedett. (BKL 1912. II. k. 24. sz. 976-977. p.)

1911. október 29-én a kissármási 2. sz. gázkut környezetében tektonikus hatások következtében repedések keletkeztek, majd gázkitörés történt és a kítőző gáz meggyulladt. Ez volt az első magyarországi földgázkitörés. (BKL Kőolaj- és Földgáz, 2002. 1-2. sz. 3-9. p.)

1912. július 25-én a resicai vasgyár IV. sz. nagyolvasztójában a segédfűvőka utántömése során kicsapó lángok 2 személy halálos, 1 személy súlyos sérülését okozták. (BKL 1913. II. k. 24. sz. 980. p.)

1912. november 9-én az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Rt. lupényi Déli-bányájában történt sújtólégrobbanás következtében 4 személy életét veszítette. (BKL 1913. II. k. 24. sz. 992-995. p.)

1912. december 12-én a Salgó Rt. vulkáni Nyugati-bányájában két tömedékelt munkás szénmonoxid-mérgezésben lelte halálát. (BKL 1913. II. k. 24. sz. 995-996. p.)

1913. január 2-án a kolozsvári m. kir. Kutató Bányahivatal kiskapusi 25. sz. földgázkutató mélyfúrásánál a földgáz meggyulladása következtében 8 sze-

mély súlyos égési sérüléseket szenvedett. (BKL 1915. I. k. 12. sz. 683-684. p.)

1913. március 19-én az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Rt. lupényi Viktória-bányájában főteomlás következtében 3 bányász halálos, 1 súlyos sérülést szenvedett. (BKL 1915. I. k. 12. sz. 688-689. p.)

1913. július 10-én egy hatalmas felhőszakadás következtében az aknaszlatinai sóbányát a megáradt Tisza elöntötte. A vízbetörés olyan hatalmas volt, hogy rövid idő alatt a bányában a víz szintje 23 m-t emelkedett. (BKL 1915. I. k. 12. sz. 728-730. p.)

1913. július 12-én a hatalmas esőzések miatt felduzzadt Maros folyó átszakítva a védőgátat, elöntötte Marosújvárt és a Rudolf-sóbányát. A beözönlő víztömeg a bányát egészen az akna külszíni pereméig megtöltötte. A szerencsétlenség miatt az itteni munkásokat Désaknára telepítették át. (BKL 1913. II. k. 17. sz. 257-260 p. és 1915. I. k. 12. sz. 731-732. p.)

1913. augusztus 25-én a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Rt. járdánházi szénbányaműve mocsolyási fékes-aknáját a megáradt Sajó folyó elárasztotta. A szerencsétlenségnek 1 halálos áldozata volt. Szeptember 4-én a szénbányamű VII. sz. légaknájában, amely az augusztus 25-i nagy felhőszakadás következtében részben megtelt vízzel, szénmonoxid-mérgezésben további 3 ember életét veszítette. (BKL 1915. I. k. 12. sz. 659-660. és 726-727. p.)

1914. január 9-én a Salgó Rt. etesi Amália-aknájában a behúzó akna aknakábelének rövidzárlata miatt tűz keletkezett. A tűz rövid idő elteltével megfordította a bánya szellőztető légáramát, és a lángok egészen a be-

húzó akna aknatornyának tetejéig felcsaptak. A tűz lokalizálását követően, már a következmények vizsgálata során 1 személy CO-mérgezés miatt életét veszítette. (BKL 1916. I. k. 12. sz. 803-804. p.)

1914. május 5-én a Salgó Rt. vulkáni Chorin Ferenc-aknájában sújtólégrobbanás történt, amely 1 halálos, 6 súlyos és 3 könnyű sérülést okozott. A robbanást szabálytalanul végzett robbantás váltotta ki. (BKL 1916. I. k. 12. sz. 762-773. p.)

1915. február 2-án az Egercsehi Kőszénbánya Rt. központi bányatelepének műhelyében tégelyolvasztás során a tégely megrepedése miatt bekövetkezett robbanás 3 halálos, 2 súlyos és 4 könnyebb sérülést okozott. (BKL 1917. II. k. 6. sz. 354-355. p.)

1915. február 27-én a m. kir. Kincstár csimpatároi mélyaknájában bekövetkezett sújtólégrobbanásban 2 munkás halálos, 3 súlyos balesetet szenvedett. (BKL 1917. II. k. 7. sz. 391-398. p.)

1915. november 9-én a m. kir. petrozsényi Kőszénbánya Hivatal III. sz. (zsieci) bányauzemében egy sűrítettlevegő előállítására szolgáló légkompresszor kazánja felrobbant. A robbanás olyan erős volt, hogy egy 800 kg tömegű köpenylemez eredeti helyétől 50 m távolságra repült. (BKL 1916. I. k. 8. sz. 257-268 p.)

1916. augusztus 27-én a román hadsereg betörése Erdélybe a zsilvölgyi bányászat rövid időre történő megbénulását eredményezte, melynek következtében több bányában is elharapóztak a bányatüzek, míg más bányákban vízbetörések nehezítették meg a termelés újraindítását. (BKL 1920. II. köt. Különszám, 630-633. p.)

Sínszeg díjat alapítottak Csolnokon

A 2020. évi Bányásznapi alkalmával tartott megemlékezést *K. Kovács József*, a helyi nyugdíjas szakszervezet vezetője tartotta. A jelenlévők néma felállással emlékeztek meg a tavalyi bányásznapi óta elhunyt tagtársaikról, *Majoros Józsefről* és *Müllhammer Ferencről*, valamint a tagsági jubileumukat ünneplő tagtársaikról. Bányásznapi segélyezésben 5 tag részesült, a BDSZ Központ, *Dr. Tittmann János* és *Glevitzky István* által adományozott alapból. Az alapszervezet díjat alapított azon szervezetek és személyek részére, akik kiemelkedően támogatták a bányász hagyományörzést.

A díj neve „**Sínszeg díj**”. A sínszeg a régi Csolnokai bányákban is szinte a legnagyobb mennyiségben használt, fontos nélkülözhetetlen eszköz, alkatrész volt, a sínek rögzítésére szolgált. A díj a bányában használt eredeti sínszerek felhasználásával készült.

*A 10 cm-es sínszeg egy 11x11 cm díszdobozba van helyezve, 6 cm átmérőjű, szilvafából faragott plakettre. A plakett első oldalán „A bányász hagyományok támogatásáért” felirat és az adományozás évszáma olvasható. A hátsó oldalon a bányászék és -kalapács embléma, „Csolnok, Jó szerencsét” felirattal. A díszdoboz bal alsó és jobb felső sarkában, jelképesen a díjhoz járó pénzjutalom, 2 db egyforintos van elhelyezve. A sínszeg alatt a plaketten a díj alkotója, *K. Kovács József* bányász fufaragó népművész jele látható. A sínszeg, mint kötő elem szimbolikusan jelenti a kötődést a bányász hagyományokhoz.*

Sínszeg díjat kapott:

- *Dorogi Szénmedence Kultúrájáért Alapítvány*. A díjat átvette *Glevitzky István* elnök.
- *Iffy. Baranyai Lőrinc*, a Csolnokai Bányász Hagományörző Egyesület volt első elnöke. A díjat átvette *dr. Kalocsai Zoltán*, a CSBHE jelenlegi elnöke.

Dr. Korompay Péter

Az aranyozott sínszegre rá van írva: Sínszeg díj, és minden darab sorszámmal van ellátva.